

Фондация "Рискмонитор" представи изследване за работата на Комисията за отнемане на престъпно имущество

Чужди посланици отново подкрепиха проекта за гражданската конфискация

19 юли 2011 | Мирела Веселинова

Кръглата маса бе открита от зам.-председателя на парламента Анастас Анастасов и посланика на САЩ Н.Пр. Джеймс Уорлик.

"Гражданската конфискация безспорно е важен инструмент в борбата срещу организираната престъпност и корупцията, но преди всичко тя е допълнителен инструмент - там където наказателната конфискация е неприложима. Гражданската конфискация не може да компенсира липсата на ефективно наказателно производство, некачествената работа на прокуратурата и полицията. Справянето с тези проблеми е първостепенна задача на обществото". Това заяви адвокат Йонко Грозев по време на кръглата маса в парламента при представянето на доклада за мониторинг за първите пет години от дейността на Комисията за отнемане на престъпно придобито имущество, станала по-известна като Комисията "Кушлев". Мониторингът е извършен от екип на фондация "Рискмонитор".

Силно е притеснително, че на петата година от прилагането на Закона за отнемане на престъпно придобито имущество все още няма яснота по основните принципни положения, по които трябва да се развива режимът на гражданската конфискация у нас, заяви адвокат Грозев. Правим закон с идеята как ще ловим големите престъпници, а след това се задействат различни бюрократични механизми и се оказва, че той е приложим за малките, допълни той. При представянето на доклада на "Рискмонитор" председателят на фондацията Стефан Попов изрично подчерта, че той не засяга актуалния дебат за или против отхвърления от парламента законопроект, а има за цел, на база на анализ за дейността на Комисията досега, да даде идеи за оптимизиране на работата ѝ в оглед бъдещи закони и организационни мерки. Но пък се оказа, че част от присъстващите дипломати са дошли единствено, за да изразят подкрепа за отхвърления законопроект за гражданска конфискация и специално за екипа на Министерството на правосъдието и да заявят надеждата си, че българските власти ще поправят грешката си като отново вкарат закона в процедура. Немският посланик Матиас Хьопфнер изрази разочарованието си от отказа на парламентарното мнозинство да подкрепи законопроекта за гражданската конфискация, особено след експертизата на Венецианската комисия, че този закон не застрашавал човешки права. След него временно изпълняващата функциите на посланик на Великобритания Катрин Барбар, както и американският посланик Джеймс Уорлик - в словото си при откриването на конференцията - пък се опитаха да убедят аудиторията, че няма никакъв проблем да се отнема имущество и преди произнасянето на присъда и че такава възможността съществува и в техните държави. Още повече, че българските граждани очевидно подкрепят този закон.

Шефът на "Рискмонитор" коментира: "Българинът би подкрепил такъв закон, защото се чувства загубил, дезориентиран и иска възмездие. Но целта на един закон не е да въздава възмездие, а да регулира определени обществени отношения. В това се състои и безпокойството на една тънка прослойка от правозащитници в България по отношение на този закон".

Очевидно посланиците не схващат, че проблемът не е толкова във възможността да се отнема имущество преди влизане в сила на присъда, а как ще става това, т.е. какви ще са условията и механизмите. В това отношение зам.-министърката на правосъдието Жанета Петрова направи един впечатляващ извод – възможността една независима комисия да разследва имуществения статус на гражданите не нарушава никакви правни принципи и стандарти, защото Конституцията защитава само правомерно придобито имущество, а Европейската конвенция за защита правата на човека дава превес на обществен интерес пред частния, заяви тя. (Не стана ясно къде тук е мястото на презумпцията за невинност.) Няма повод за безпокойство с оглед нарушаването на човешки права, след становището на Венецианската комисия безпокойствата са отпаднали, каза Жанета Петрова. Стефан Попов обаче репликира: "Безпокойствата са отпаднали в Министерството на правосъдието, в обществото те съществуват".

Според доклада на "Рискмонитор" практиката на комисията е показала, че създаденият през 2005 г. специален закон е много по-ефективен от предишната процедура по Закона за собствеността на гражданите (ЗСГ) - въпреки опасенията в обратното. Само за първите две години от своята дейност Комисията внася в съда с почти 50% повече дела от

внесените от прокуратурата по ЗСГ в периода 1997–2005 г. Въпреки този ръст в броя на производствата в последните пет години работата на Комисията е изпълнено с трудности. Комисията изпитва недостиг на средства, страда от текучество на персонала, съществуват диспропорции в натоварването на териториалните дирекции. Това води и до други неблагоприятни последици, като например липсата на единна методология за оценка на разследваното имущество и прекомерната зависимост на Комисията от външни експерти при изготвянето на оценките. Така възниква низ от съществени разминавания между експертизите, които поръчва Комисията (обикновено завишени), и възложените от съда. Завишаването на оценките на запорираното имущество се използва в годишните доклади на Комисията за създаване на нереална представа за резултатите от нейната дейност. Същевременно заплащането на външни експерти се превръща в много сериозен разход за данъкоплатците.

Сериозна пречка пред комисията е и противоречивата съдебна практика по внесените от нея дела, свързана главно с търсенето на причинно-следствена връзка между извършеното престъпление и придобитото имущество. По този въпрос се разви сериозен спор трябва ли да е налице такава връзка или не – на само по съдебната практика в сегашния закон, но и с оглед промени в закона. Според Жанета Петрова и според члена на комисията Анелия Георгиева-Цонкова, такава връзка не бива да се търси, още повече, че там където има връзка между имущество и престъпление, конфискацията се извършва по силата на Наказателния кодекс. Според адвокат Йонко Грозев стандартите на международното право изискват задължително наличие на връзка между престъпната дейност и имуществото, предмет на отнемане по реда на гражданската конфискация. В контекста на критиките срещу противоречивата съдебна практика по този въпрос съдия Марио Първанов от ВКС пък посочи, че съществува разлика между "причинно-следствена връзка", каквато ВКС е приел, че не е необходимо да е налице и просто "връзка", пък била тя и косвена.

Зам.-министър Жанета Петрова заяви, че би било добре тази кръгла маса да стане началото на една дискусия за мястото на Комисията в системата на държавната власт, доколкото в други държави аналогични органи съществуват и като самостоятелни агенции и като структура в прокуратурата. Стефан Попов отново репликира: "Този дебат трябваше да стартира преди две години, когато започна работата по закона".